

LUPs høringsuttalelse om NOU 2023:26 – Anskaffelsesutvalgets delutredning I

Leverandørutviklingsprogrammet (LUP) viser til høring om NOU 2023:16 Ny lov om offentlige anskaffelser med frist for uttalelse 10.02.2024.

Leverandørutviklingsprogrammet (LUP) arbeider med å øke innovasjonseffekten av offentlige anskaffelser og øke hastigheten på omstillingen av Norge. Programmet eies (ledes) av NHO, KS, Innovasjon Norge og Forskningsrådet, og gjennomføres sammen med et bredt partnerskap av stat, fylkeskommune, kommune og næringsliv. For tiden er ca. 35 offentlige virksomheter partnere.

Vi vil i vårt innspill primært fokusere på hvordan innovasjon i offentlige anskaffelser er behandlet i anskaffelsesutvalgets delutredning I.

1. Behovet for synliggjøring av mulighetsrommet for innovasjon i regelverket.

For LUP er det sentralt at regelverket ikke setter begrensninger for det offentliges mulighet til å gjennomføre innovative- og-/eller innovasjonsvennlige anskaffelser. Videre er sentralt at betydningen av innovasjon og mulighetene til å benytte det for innovative anskaffelser kommer godt frem i regelverket. Her gjør utvalget etter vår oppfatning gode vurderinger og fremmer gode forslag. Utvalgets redegjørelse om innovasjon i offentlige anskaffelser synliggjør godt hvorfor det er sentralt å i større grad synliggjøre innovasjon som et viktig virkemiddel.

LUP støtter anskaffelsesutvalgets forslag om å synliggjøre innovasjon. Betydningen av å få innovasjon inn i formålsbestemmelsen vil kunne være stor da det synliggjør viktigheten av innovative offentlige anskaffelser

Det er særlig positivt at utvalget trekker fram viktigheten av å stille ytelses- og funksjonskrav – fremfor tradisjonelle kravspesifikasjoner – og videre at begrepet "innovasjonsvennlige anskaffelser" trekkes fram. Utvalgte foreslår likevel ingen materielle endringer i regelverket for å stimulere ytterligere til innovasjon. Det er likevel sentralt og positivt at lovutkastet

synliggjør viktigheten av innovasjon som et sentralt virkemiddel for å få bedre og nye løsninger på offentlige behov, og fremme en effektiv og bærekraftig bruk av samfunnets ressurser. For ytterligere å illustrere mulighetsrommet, vil vi nedenfor trekke fram et par eksempler på gjennomførte anskaffelser som har svart opp dette.

Klima/utslippsreduksjoner: Gjennom innovasjonspartnerskapet "KlimaGrunn" gikk Statens vegvesen, Statsbygg og Bane NOR sammen om å utlyse en anskaffelse for en mer klimavennlig metode for forebygging og forhindring av kvikkleirskred. Et konsortium bestående av Multiconsult, Cautus Geo, Heidelberg Materials (Norcem) og Argeo har utviklet løsningen som går ut på å redusere bindemiddelmengden med en ny metode. LUP bistod inn i denne prosessen, og resultatet av testene viste at man ved hjelp av den innovative metoden kan *redusere klimagassutslipp med 34-44 prosent, og at kostnadene kan reduseres med mellom 16-34 prosent.*

Helse: Sykehuset Østfold HF og Sykehusinnkjøp HF, har i partnerskap med Diffia, og i samarbeid med Netlife Design og Sopra Steria, sikret en bedre tjeneste for pasient, med kortere opphold på sykehuset, færre fysiske oppmøter og økt trygghet. Samtidig gir det gevinster for sykehuset som kan forkorte sykehusinnleggelse, reduserer kostnader knyttet til pasienttransport, og helsepersonellet unngår dobbel-dokumentasjon og manuelle prosesser.

Samferdsel: Innovasjon kan også oppnås gjennom bruk av FoU-unntaket. Statens vegvesen har sammen med Prodtex AS utviklet en automatisert laser-hybridsveising for bruer som er ti til hundre ganger raskere enn normal sveising. Løsningen og produksjon i Norge reduserer løsningen utslipp, kostnader og utslipp knyttet til transport.

På LUPs nettside [Finn løsninger](#) finnes over 50 løsninger hvor innovative anskaffelser har gitt bedre løsninger for offentlige behovseiere og samtidig gitt næringsvekst. Som det følger av pkt. III a nedenfor er Norge det landet som har igangsatt flest innovasjonspartnerskap i Europa.

2. Lovens formål

Det er foreslått en endring av anskaffelseslovens formålsbestemmelse. Av første ledd følger at "loven skal fremme effektiv og bærekraftig bruk av samfunnets ressurser". Av annet ledd følger det videre at "dette innebærer blant annet at loven skal bidra til (...) innovasjon".

LUP støtter å eksplisitt nevne innovasjon blant de mål loven skal bidra til å oppfylle.

Implementering av innovasjon blant de nevnte målene loven skal fremme vil kunne ha en betydelig signaleffekt. Innovative anskaffelser et av de mest sentrale verktøyene (innenfor offentlige anskaffelser) for å nå lovens formål om effektiv og bærekraftig bruk av samfunnets

ressurser. Dette er i overensstemmelse med anskaffelsesutvalgets beskrivelse av innovasjon som en av fem hovedgrep for grønn omstilling.

At innovasjon er nødvendig grep for omstilling, harmonerer videre med definisjon av innovasjon i utkast til § 4-2 bokstav m.

"innovasjon: innføring av nye eller vesentlig forbedrede produkter, tjenester eller prosesser, (...), blant annet med sikte på å bidra til å løse samfunnsmessige utfordringer".

Av definisjonens siste setning følger det at innovasjon "blant annet" tar sikte på å løse samfunnsmessige utfordringer. Selv om det ikke står i klartekst er det naturlig å forstå at det i tillegg til å være noe nytt/forbedring – må være noe som har en verdi. Dette finner man støtte for i anskaffelsesutvalgets redegjørelse i del II kapittel 15.

3. Samfunnshensyn – Innovasjon

I lovutkastet kapittel 2 samfunnshensyn, er det foreslått tatt inn en egen bestemmelse om innovasjon.

For at man skal nå de målene som er satt. Enten om det er innenfor klima, miljø og bærekraft, eller om det er innen velferdsteknologi, helse og omsorg – så er det sentralt å synliggjøre viktigheten av at det offentlige åpner for innovative løsninger.

Av anskaffelsesundersøkelsen fra 2022 følger det at oppdragsgivere største barrierene for bruk av innovasjon er:¹

- Tid og ressurser
- Innovasjonskompetanse
- Økonomisk handlingsrom
- Ledelsesforankring, fokus og -prioritering

Ved å eksplisitt beskrive innovasjon som et samfunnshensyn senkes forhåpentligvis terskelen for å benytte innovative anskaffelser av innovasjon for det offentlige. Samtidig vil økt fokus/prioritering/bruk øke kompetansen om mulighetsrommet og kunne innebære en mer effektiv tidsbruk, som er i kjernen av offentlige innkjøperes utfordringer – kapasitet. LUP støtter derfor en egen bestemmelse om innovasjon.

4. Anskaffelsesprosedyrer

¹ https://anskaffelser.no/sites/default/files/2022-06/Anskaffelsesundersokelsen_hovedrapport_2022.pdf

Lovutkastet "kapittel 10 – anskaffelsesprosedyrer" innebærer en forenkling av regelverkets strukturelle oppsett. Ved å endre strukturen slik at de ulike prosedyrene får et eget underkapittel synliggjøres også de prosedyrer som tradisjonelt ikke har blitt anvendt i stor grad.

Dette gjelder bla. konkurransepreget dialog og konkurranse om innovasjonspartnerskap.

I tillegg til en synliggjøring er oppsettet i utkastet mer oversiktlig. Dette bør kunne øke oppdragsgivers mulighet til å gjennomføre bla. innovasjonspartnerskap.

LUP støtter anskaffelsesutvalgets vurdering av å erstatte ordet "optimere" med "forberede" i forbindelse med gjennomføring av prosedyren konkurransepreget dialog. Dette harmonerer best med øvrige deler av regelverket – og tydeliggjør handlingsrommet til oppdragsgiver.

a. Konkurranse om innovasjonspartnerskap

I boks 15.3 nevnes «Offentlige og industrielle forsknings- og utviklingskontrakter» (OFU/IFI) som ordninger Innovasjon Norge i dag forvalter, er nå videreført gjennom ordningen med innovasjonspartnerskap.

En evalueringsrapport fra Oslo Economics², slår fast at innovasjonspartnerskap er en krevende prosess, men at ordningen har stimulert innovasjonslysten til både leverandørmarkedet og offentlige oppdragsgivere. LUPs erfaring er at flere offentlige virksomheter er interessert i å gjennomføre innovasjonspartnerskap, men at finansiell risikoavlastning er viktig.

Videre sies det i kap. 15.5.1 at (...) Innovasjonspartnerskap egner seg i liten grad for mindre selskaper som ikke har ressurser til å gjennomføre en slik prosess. Dette er ikke LUPs erfaring. Vi har vært involvert i alle de 29 igangsatte norske innovasjonspartnerskapene, som for øvrig er det høyeste antallet innovasjonspartnerskap i Europa. Her har en rekke mindre bedrifter også vært involvert.

Vennlig hilsen
Leverandørutviklingsprogrammet

Ingebjørg Harto
Daglig leder

² <https://innovativeanskaffelser.no/content/uploads/2023/10/oppdatert-evaluering-av-innovasjonspartnerskap-oe-rapport-2023-64.pdf>

